

УДК 339.

МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ЕКСПОРТУ У ПІДВИЩЕННІ СТІЙКОСТІ ЕКОНОМІКИ

Фліссак К. А.

Кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних фінансів та глобальної економіки ім. С. І. Юрія Тернопільського національного економічного університету.

Анотація. *Невід'ємним сегментом соціально-економічного розвитку країни в глобалізованому світі є зовнішньоекономічна діяльність, проте в Україні децю поза увагою залишаються питання ефективної державної підтримки експорту.*

В статті розглянуто досвід країн з розвинутою економікою у просуванні своїх економічних інтересів на зовнішніх ринках завдяки застосуванню інструментарію державної підтримки експорту.

Міжнародна практика свідчить, що в економічно розвинених країнах ефективність залишається пріоритетом всіх сфер зовнішньоекономічної діяльності. При цьому між ВВП країни і обсягами її експорту існує тісна взаємозалежність, а експорт напряму впливає на стійкість національної економіки і об'єктивно змушує постійно тримати в полі зору на державному рівні питання ефективності зовнішньоекономічної діяльності. Аналіз практики свідчить, що в економічно розвинених країнах використовуються різні механізми державної підтримки експорту. Чим вище рівень економічного розвитку країни, тим потужніша система підтримки експорту. Це підтверджують розглянуті в статті окремі сторони практики підтримки національного експорту в провідних країнах світу, зокрема, в США, Японії, ФРН.

Запропоновано методологічну побудову системи державної підтримки експорту в Україні, яка б охоплювала: інформаційно-аналітичну базу експорту у всіх його складових та аналіз факторів впливу на обсяги експорту; обґрунтування і визначення методів державної підтримки і стимулювання експорту; вироблення заходів торгово-політичного характеру, заходів по стимулюванню і підтримці експорту (заходів, стимулюючих експортне виробництво і заходів прямої підтримки експортної діяльності); визначення комплексу інструментів державної підтримки експорту і експортної експансії; інституційне та організаційне забезпечення стимулювання і підтримки вітчизняного експорту.

Ключові слова: *валовий внутрішній продукт, зовнішньоекономічна діяльність, ефективність, експорт, експорторієнтованість, державна підтримка, експортні кредити, державне страхування.*

Постановка проблеми. Вагомим і невід'ємним сегментом сучасного соціально-економічного розвитку країни в умовах системи глобалізованих світогосподарських зв'язків виступає зовнішньоекономічна діяльність з усіма її складовими. Чим більше пов'язані країни партнерськими економічними взаємовідносинами, чим більше переплетені міжнародні торговельні і інвестиційні потоки, тим актуальніше і гостріше постає проблема оптимізації зовнішньоекономічної діяльності окремо взятої країни в контексті захисту її національних економічних інтересів. На передній план виходять питання ефективності зовнішньоекономічних операцій і їх збалансування з програмами соціально-економічного розвитку країни, ефективної державної підтримки вітчизняного експорту.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематика зовнішньоекономічної діяльності в частині розвитку торговельно-економічних відносин між країнами є предметом дослідження українських та зарубіжних вчених, серед яких слід виділити таких як І. В. Бураковський, В. Є. Новицький, О. І. Михайлушкін, А. С. Філіпенко, П. Кругман (P. Krugman), У. Броль (U. Broll), Ф.-У. Ярманн (F.-U. Jahrman). Окремі питання державного регулювання і стимулювання експортної діяльності відображені в публікаціях В. А. Вергуна, Т. М. Циганкової, О. М. Шарова (Україна), а застосування заходів щодо супроводу та державної підтримки експорту – в наукових статтях Н. І. Белова, Д. А. Дегтярева, В. Мальцевої, В. А. Самсонова (Росія).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. В сучасних вітчизняних фахових публікаціях в певній мірі поза увагою залишаються питання ефективного державного впливу на розвиток зовнішньоекономічного партнерства України і ефективного державного супроводу експорту в контексті його розширення та завоювання нових ринків.

Основні результати дослідження. В статті розглянуто вплив експорту на результативність економічної діяльності країни, складові ефективності зовнішньоекономічної діяльності, досвід країн з розвиненою економікою у просуванні своїх економічних інтересів на зовнішніх ринках завдяки застосуванню інструментарію державної підтримки експорту, запропоновано методологічну побудову системи державної підтримки експорту в Україні.

Поглиблення системи міжнародного поділу праці, пріоритетність ринкових методів ведення господарства, глобалізація у всіх сферах економічного життя, інтернаціоналізація товарних і фінансових потоків в певній мірі вплинули на наукові трактування економічних процесів, в тому числі в Україні. Серед окремих науковців стали з'являтися твердження про застарілість поняття «ефективності» і відповідну зміну пріоритетів серед оціночних показників функціонування внутрішньої і зовнішньої економіки, про «саморегульованість» зовнішніх торговельно-економічних відносин. В результаті послаблюється увага щодо вироблення механізмів забезпечення ефективності зовнішньоекономічної діяльності у всіх її складових: виробничих, торговельних, регулюючих, фінансових, стимулюючих, захисних, кадрових. Такі підходи в умовах кризових явищ і при відповідному зростанні конкуренції можуть мати суттєвий негативний вплив на соціально-економічну ситуацію і подальший економічний розвиток країни.

Як свідчить міжнародна практика, в економічно розвинених країнах ефективність залишається пріоритетом у всіх сферах зовнішньоекономічної діяльності. Не можемо не підтримати у цьому відношенні позицію, що згідно *принципу* економічної ефективності «всі люди діють одностайно, вони оптимізують цінності таким чином, щоб досягнути максимально ефективного результату. У даному формулюванні принципу ефективності не стверджується, що всі люди діють безпомилково. Помилки людей ні в якій мірі не ставлять під сумнів принцип ефективності» [1, с. 26]. Принципи ефективності в повній мірі приймаються до уваги у виробленні практичних заходів в системі німецької економіки [2], а при аналізі збалансування ресурсних потреб у сфері зовнішньоекономічної діяльності в країнах ЄС застосовується критерій, обґрунтований італійським економістом В. Парето як «ефективність по Парето» або «оптимум Парето» [3]. При цьому головним показником, який засвідчує рівень ефективності економіки залишається обсяг ВВП країни та сума ВВП на душу населення. Використовується даний показник як ООН [4, с. 139-156], так і Євросоюзом [5, с. 34-47] як першочерговий індикатор стану та стійкості економіки.

Обсяги створюваного ВВП країни залежать, як відомо, не тільки від внутрішнього, але і від зовнішнього ринку, в першу чергу від експорту. Експортоорієнтованість ВВП в розрізі країн є різною і впливають на неї як внутрішні, так і зовнішні фактори. В таблиці 1 наведені дані щодо рівня залежності ВВП від рівня експорту групи країн у 2011 р. Як свідчать дані таблиці, у приведеній групі країн найвищий рівень експортоорієнтованості чи експортозалежності ВВП в Угорщині – понад 80%, а найнижчий у США – менше 10% (в 2009 р. він був 7,5%, в 2010 р. – 8,8%). Досить високий рівень залежності ВВП від експорту в Україні, так, у 1996 р. він складав 43,0%, в 2000 р. – 57,8%, в 2004 р. – 58,5%, в 2005 р. – 46,9%, в 2009 р. – 41,9%, в 2010 р. – 37,3%, в 2011 р. – 41,4%¹. За період з 1996 р. по 2011 р. середньорічний рівень експорту у ВВП України складав 46,1%.

Таблиця 1.
Експортоорієнтованість ВВП країн світу, 2011 р.

№	Країна	ВВП, млрд. дол. США	Експорт, млрд. дол. США	Частка експорту у ВВП, %
1.	Великобританія	2 429 184	473 757	19,5
2.	Італія	2 195 938	523 256	23,8
3.	КНР	7 203 784	1 898 388	26,4
4.	Нідерланди	836 823	550 576	65,8
5.	Польща	514 115	188 105	36,6
6.	Російська Федерація	1 857 770	516 993	27,8
7.	США	14 991 300	1 479 730	9,9
8.	Туреччина	774 983	134 915	17,4
9.	Угорщина	138 714	111 217	80,2
10.	Україна	165 245	68 393	41,4
11.	ФРН	3 604 061	1 482 202	41,1
12.	Франція	2 775 518	581 542	21,0
13.	Швейцарія	660 762	234 819	35,5
14.	Японія	5 870 357	823 184	14,0

Джерело: складено і розраховано автором на основі даних [6].

Між ВВП країни і обсягами її експорту існує тісна взаємозалежність:

з одного боку, експортна експансія залежить від стану економіки, від обсягів виробництва, асортименту і якості продукції, її відповідності міжнародним стандартам, оптимальності рівня затрат на виробництво та реалізацію, конкурентноздатності на зовнішніх ринках;

з другого боку, успішна експортна діяльність дає можливість отримувати додатковий фінансовий результат всередині країни, впливає на стан і формування золотовалютних резервів, забезпечує діяльність суб'єктів підприємництва, дає можливість зберігати і збільшувати зайнятість працівників; незадовільна експортна діяльність навпаки, призводить до погіршення торгового балансу країни, негативно впливає на ВВП, обумовлює зниження зайнятості у відповідних сферах діяльності.

¹ Визначено автором на основі даних [6; 7].

Таким чином, експорт напряму впливає на стійкість національної економіки і об'єктивно змушує постійно тримати в полі зору на державному рівні питання ефективності зовнішньоекономічної діяльності. Як свідчить аналіз практики, в економічно розвинених країнах використовуються різні механізми державної підтримки експорту і надання сприяння національним експортерам. Причому, чим вище рівень економічного розвитку країни, тим потужніша система підтримки експорту. Незважаючи на те, що рівень експортоорієнтованості ВВП в США не досягає 10%, а в Японії не перевищує 14%, в цих країнах з метою підвищення стійкості національних економік використовуються ефективні і навіть агресивні, з позиції експортної експансії, механізми підтримки вітчизняного експорту.

Зокрема, в США діють програми підтримки експорту сільськогосподарської сировини і продовольства, а нарощування експорту даного виду продукції ґрунтується на наскрізній різносторонній підтримці фермерських господарств з боку держави. Метою програм підтримки експорту сільськогосподарських виробів є підвищення конкурентноздатності американської продукції, нарощення її експорту, завоювання нових зовнішніх ринків. Ці програми є складовою державної аграрної політики США, а на їх фінансування виділяється майже 6% бюджету Міністерства сільського господарства США. Реалізація цих програм покладена на Службу сприяння зовнішньоекономічній діяльності фермерських господарств (Foreign Agricultural Service – FAS) [8, с. 58].

Загалом програми підтримки експорту в США можна систематизувати в три блоки:

- 1) прямих експортних субсидій;
- 2) розвитку експортних ринків;
- 3) гарантування експортних кредитів.

Метою програм *експортних субсидій* (Dairy Export Incentive Program – DEIP, Export Enhancement Program – EEP) було стимулювання експорту молочної продукції і його збільшення. Лише на 2013 р. на вимогу СОТ вони були відмінені [9; 10, P.2]. Програма EEP поширювалась на пшеницю, ячмінь, рис, пшеничне борошно, заморожену птицю, солод, яйце, рослинну олію [11].

В той же час на ряд американських програм з *розвитку експортних ринків* не поширюються вимоги СОТ. Це наступні:

- 1) програма сприяння виходу на зовнішні ринки / Market Access Program (MAP);
- 2) програма розширення експортної діяльності на зарубіжних ринках / Foreign Market Development Program (FMDDP);
- 3) програма просування експортної продукції на ринках країн, що розвиваються / Emerging Markets Program (EMP);
- 4) програма поширення зразків експортної продукції / Quality Samples Program (QSP);
- 5) програма дотримання технічних стандартів при експорті окремих зернових культур / Technical Assistance for Specialty Crops Program (TASC).

В частині *гарантування експортних кредитів* програми мають на меті сприяти експорту продукції фермерських господарств США, це, зокрема:

- 1) програма гарантування експортних кредитів (GSM-102);
- 2) програма щодо надання гарантій по експортних кредитах на створення сільськогосподарської інфраструктури / Facility Guarantee Program (FGP).

Відповідно до цих програм приватними фінансовими установами США надаються кредити майбутнім імпортерам американської продукції. При цьому Товарно-кредитна корпорація США (ТКК) забезпечує гарантування виданих позик. Для вказаних операцій застосовується безвідзивний доларовий акредитив на купівлю імпортером американської сільськогосподарської продукції і продовольства. Гарантії надаються переважно краї-

нам, що розвиваються, з врахуванням того, що в них відсутні власні ресурси на купівлю продукції з США, а місцеві банки здійснюють кредитування під гарантії ТКК США. Крім того, завдяки гарантіям на експортні кредити для поставки товарів і послуг із США, імпортери облаштовують необхідну інфраструктуру.

Слід підкреслити, що ефективність зазначених програм розвитку експортних ринків США забезпечується виділенням суттєвих обсягів фінансових ресурсів для підтримки експортерів. Наприклад, на фінансування основних програм FAS Міністерства сільського господарства США було використано у 2000 р. 3280 млн. дол. США, у 2010 р. – 5679 млн. дол. США, у 2011 р. – 5650 млн. дол. США [8, с. 60].

Як бачимо, ефективна експортна позиція США на зовнішніх ринках продовольства і продукції сільського господарства ґрунтується на збалансованій економічній політиці держави в аграрному виробництві завдяки підвищенню його конкурентноздатності через сприяння сільськогосподарському експорту і стимулювання зовнішнього попиту на американську продукцію.

В Японії, незважаючи на те, що експортоорієнтованість її ВВП є досить невисокою, агресивний розвиток експорту є одним з елементів моделі державного регулювання економіки. Японія впродовж багатьох десятиліть розвивала свою економіку з акцентом на розширення експорту у цільових галузях. Уряд стабільно займав непохитну позицію, що для Японії при дефіциті обширних природних ресурсів єдиний шлях вижити – у виробництві товарів на експорт. Для цільових експортних галузей передбачались численні заходи підтримки, в тому числі спеціальні податкові пільги у виді прискореної амортизації, пропорційно до збільшення експорту, фінансування по ставках нижчих від ринкових, дешеві кредити для розвитку виробництва сировини і комплектуючих [12, с. 45].

ФРН забезпечує собі перші місця серед світових експортерів не лише технічним рівнем, якістю, надійністю і високою конкурентноздатністю німецької продукції, але і активною позицією держави у сприянні та підтримці експорту. В основу зовнішньоекономічної політики Німеччини закладено постулати, згідно яких центральна роль у експорті належить власній ініціативі підприємств, а державне сприяння зовнішньоекономічній діяльності не може підміняти функціонування економіки, але воно може надавати підприємствам допомогу як у покращенні рамок умов для діяльності самих підприємств, так і у відкритті зовнішніх ринків [13]. В експортній експансії Німеччини особливу роль відіграє ефективна система державного страхування експорту, відповідно до якої на законодавчому рівні закріплено за урядом ФРН забезпечення гарантій і поручительств по експортних операціях. Державне страхування експорту у Німеччині здійснюється за рахунок коштів федерального бюджету, які щорічно обраховуються і визначаються з врахуванням можливої вартості експорту для прийняття до покриття гарантіями і поручительствами [14, с. 192]. Державне страхування експорту у ФРН доручено здійснювати консорціуму «Euler Hermes» в складі акціонерних товариств – страхової компанії «Hermes Kredit-Versicherung AG» і товариства з ревізії господарської діяльності «C&L Deutsche Revision AG Wirtschaftspruefungsgesellschaft» [14, с. 192-194]. Слід звернути увагу, що державна підтримка експорту у повному комплексі її форм та методів відіграла у ФРН позитивну роль в період фінансової кризи, не дозволивши втратити зовнішні ринки. Фактично у Німеччині, як свідчить аналіз, система державної підтримки експорту стала одним із впливових елементів урядової антикризової програми [15, с. 27-32].

На даний час ефективно діюча система заходів щодо державної підтримки експорту сформувалась практично у всіх розвинених країнах, серед яких доцільно виділити (крім

вище названих) Австралію, Австрію, Великобританію, Італію, Канаду, КНР, Норвегію, Швейцарію. Успішне використання ними різних форм і методів підтримки експорту, сприяння експортерам у просуванні продукції та послуг на зовнішні ринки напряму сприяють розвитку національних високотехнологічних виробництв та інноваційному розвитку держав.

Висновки. Враховуючи рівень експортоорієнтованості ВВП України, а також досвід країн-лідерів у світовому експорті щодо державної підтримки національних експортерів, вважаємо за доцільне створення в Україні комплексної системи просування вітчизняних товарів на зовнішні ринки. Така система повинна стати насамперед програмним пунктом зовнішньоекономічної політики країни. При цьому, на наш погляд, методологічно система державної підтримки експорту повинна охоплювати:

- 1) інформаційно-аналітичну базу експорту у всіх його складових та аналіз факторів позитивного і негативного впливу на обсяги експорту та експортну експансію;
- 2) обґрунтування і визначення методів державної підтримки і стимулювання експорту;
- 3) вироблення заходів торгово-політичного характеру, заходів по стимулюванню і підтримці експорту (зокрема заходів, стимулюючих експортне виробництво і заходів прямої підтримки експортної діяльності);
- 3) визначення комплексу інструментів державної підтримки експорту і експортної експансії;
- 4) інституційне і організаційне забезпечення стимулювання і підтримки вітчизняного експорту

Таким чином, на нашу думку, комплекс заходів, форм і методів державної підтримки експорту слід розглядати як дієвий механізм для забезпечення ефективності зовнішньоекономічної діяльності в контексті національних економічних інтересів і складову у забезпеченні стійкості економіки в національному масштабі.

Список використаної літератури

1. Канке В. А. Философия экономической науки. – М. : ИНФРА-М, 2007. – 384 с.
2. Stephen R. Covey. Die 7 Wege zur Effektivität. Prinzipien für persönlichen und beruflichen Erfolg. – Gabal Verlag, Offenbach, 2005. – 360 S.
3. Эффективность по Парето. – [Электронный ресурс] / Режим доступа до сторінки: www.grandars.ru/student/ekonomicheskaya-teoriya/effektivnost-pareto.html.
4. Statistical Yearbook 2011. United Nations. New York, 2013. – 682 P.
5. Europe in figures. Eurostat Yearbook 2011. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2011. – 692 P.
6. World Statistics Pocketbook 2013 Edition. – United Nations, New York, 2013. – 251 P.
7. Таблица основных показателей экономического развития Украины 02.09.2010 г. – Министерство экономики Украины. – [Электронный ресурс] / Режим доступа до сторінки: www.me.gov.ua/control/ukr/publish/article?art_id=78203&cat_id=78198.
8. Мальцева В. Государственное симулирование экспорта сельскохозяйственной продукции в США. – Международная экономика, 2012, № 1, с. 55-63.
9. Agricultural Export Programs: Background and Issues. CRS Report for Congress. April 19, 2010. Congressional Research Service.
10. Colyer Dale, Kennedy P. Lynn. Competition in Agriculture: the United States in the World Market. Routledge. 2000. Ch. 1. P. 2.
11. Fact Sheet. Export Enhancement Program. March 2006. FAS USDA.

12. Портер Майкл. Японская экономическая модель: может ли Япония конкурировать? / М. Портер, Х. Такеути, М. Сакакибара; пер. с англ. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2005. – 262 с.
13. Die Rolle des Staates in der Außenwirtschaftsförderung. – [Электронный ресурс] / Режим доступа до сторінки: www.auswaertiges-amt.de.
14. Фліссак К. А. Формування коопераційної моделі розвитку білатеральних економічних відносин України і Німеччини: Монографія. – Тернопіль : Новий колір, 2009. – 288 с.
15. Фліссак К. А. Німецька модель виходу країни з економічної і соціальної кризи. – Економічний часопис ХХІ, 2010, № 11-12, с. 27-32.

MECHANISMS OF EXPORTS STATE SUPPORT IN INCREASING THE STRENGTH OF THE ECONOMY

Flissak K. A.

PhD, associate professor of chair of international finance and global economy, Ternopil national economic university.

Abstract. *An integral segment of the socio-economical development of the country in a globalizing world is foreign-economic activity; however in Ukraine out of sight are remain questions of effective state support of exports.*

The article describes the experience of developed economies in promoting its economic interests on foreign markets by the use of instrumentation of exports state support.

International practice proves that in economically developed countries the efficiency remains a priority for all areas of foreign economic activities. There is a close connection between the GDP and the volume of export. Export directly impacts on the stability of the national economy and objectively makes to constantly keep in field of view on the state level the question of efficiency of foreign economic activity. Analysis of the practice shows that economically developed countries use different mechanisms of exports state support. The higher is the level of economic development of the country, the more powerful is the system of export support. This is confirmed by some sides of the practice of national export support in the leading countries of the world, particularly in the USA, Japan, Germany, that are analyzed in the article.

Author proposed methodological construction of the system of export state support in Ukraine, which have to include: information and analytical basis of all components of exports and the analysis of factors that have impact on the export volumes; definition of methods of exports promotion and state support; development of measures of trade and political nature and activities for stimulate and support exports (measures to encourage production for export and measures of direct support of export activities); determination of the instruments of exports state support and export expansion; institutional and organizational ensuring of promotion and support of domestic exports.

Key words: *gross domestic product, foreign economic activities, efficiency, export, government promotion, export credits, state insurance.*

Referances

1. Kanke V. A. *Filosofija ekonomitsheskoy nauki.* – М. : INFRA-M, 2007. – 384 S.
2. Stephen R. Covey. *Die 7 Wege zur Effektivität. Prinzipien für persönlichen und beruflichen Erfolg.* – Gabal Verlag, Offenbach, 2005. – 360 S.
3. *Effektivnost po Pareto.* – [Electronic resource] / mode access to the page: www.grandars.ru/student/ekonomicheskaya-teoriya/effektivnost-pareto.html.

4. Statistical Yearbook 2011. United Nations. New York, 2013. – 682 P.
5. Europe in figures. Eurostat Yearbook 2011. Luxembourg: Publikations Office of the European Union, 2011. – 692 P.
6. World Statistics Pocketbook 2013 Edition. – United Nations, New York, 2013. – 251 P.
7. Tablyza osnovnykh pokaznykiv ekonomitshnoho rozvytku Ukrainy 02.09.2010 r. – Ministerstvo ekonomiky Ukrainy. – [Electronic resource] / mode access to the page: www.me.gov.ua/control/ukr/publish/article?art_id=78203&cat_id=78198.
8. Malzeva V. Gosudarstvennoje stimulirovanie eksporta selskochoz'yaistvennoy produkciji v USA. – Meshdunarodnaja ekonomika, 2012, № 1, s. 55-63.
9. Agricultural Export Programs: Background and Issues. CRS Report for Congress. April 19, 2010. Congressional Research Service.
10. Colyer Dale, Kennedy P.Lynn. Competition in Agriculture: the United States in the World Market. Routledge. 2000. Ch. 1. P. 2.
11. Fact Sheet. Export Enhancement Program. March 2006. FAS USDA.
12. Porter Maykl. Japonskaja ekonomitsheskaja model: moshet li Japonija konkurovat? / M. Porter, H. Takeuti, M. Sakakibara; per. z angl. – M.: Alpina-Bisnes Buks, 2005. – 262 s.
13. Die Rolle des Staates in der Außenwirtschaftsförderung. – [Electronic resource] / mode access to the page: www.auswaertiges-amt.de.
14. Flissak K. A. Formuvannya kooperacijnoji modeli rozvytku bilateralnykh ekonomitshnykh vidnosyn Ukrainy i Nimetshyny: Monografija. – Ternopil: Novyj Kolir, 2009. – 288 s.
15. Flissak K. A. Nimezka model vychodu krainy z ekonomitshnoi i sizialnoi kryzy. – Ekonomitshniy Tshasopys XXI, 2010, №11-12, S. 27-32.

МЕХАНИЗМЫ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОДДЕРЖКИ ЭКСПОРТА В ПОВЫШЕНИИ УСТОЙЧИВОСТИ ЭКОНОМИКИ

Флиссак К. А.

Кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры международных финансов и глобальной экономики им. С. И. Юрия Тернопольского национального экономического университета.

Аннотация. *Неотъемлемым сегментом социально-экономического развития страны в глобализованном мире является внешнеэкономическая деятельность, однако в Украине за пределами внимания остаются вопросы эффективной государственной поддержки экспорта.*

В статье рассмотрен опыт стран с развитой экономикой в продвижении своих экономических интересов на внешних рынках благодаря применению инструментария государственной поддержки экспорта.

Международная практика свидетельствует, что в экономически развитых странах эффективность остается приоритетом всех сфер внешнеэкономической деятельности. При этом между ВВП страны и объемами ее экспорта существует тесная взаимосвязь, а экспорт непосредственно влияет на устойчивость национальной экономики и объективно побуждает постоянно держать в поле зрения на государственном уровне вопросы эффективности внешнеэкономической деятельности. Анализ практики свидетельствует, что в экономически развитых странах используются различные механизмы государственной поддержки экспорта. Чем выше уровень экономического развития страны, тем мощнее система поддержки экспорта. Это подтверждают рассмотренные в статье некоторые стороны практики поддержки национального экспорта в ведущих государствах мира, в частности, в США, Японии, ФРГ.

Предложено методологическое построение системы государственной поддержки экспорта в Украине, которая охватывала бы: информационно-аналитическую базу экспорта во всех его составляющих и анализ факторов воздействия на объемы экспорта; обосно-

вание и определение методов государственной поддержки экспорта; выработку мер торгово-политического характера, мер по стимулированию и поддержке экспорта (мер, стимулирующих экспортное производство и мер прямой поддержки экспортной деятельности); определение комплекса инструментов государственной поддержки экспорта и экспортной экспансии; институциональное и организационное обеспечение стимулирования и поддержки отечественного экспорта.

Ключевые слова: *валовой внутренний продукт, внешнеэкономическая деятельность, эффективность, экспорт, экспортноориентированность, государственная поддержка, экспортные кредиты, государственное страхование.*